

Slovenske države se odločile za bojkotiranje balkanske komisije

Višinski naglasil, da nova komisija krši suvereniteto Jugoslavije, Bolgarije in Albanije. Ugibanje o bodočnosti organizacije Združenih narodov

Lake Success, N. Y., 11. okt.—Sovjetska Rusija je odprto poročala, da bo bojkotirala balkansko komisijo, ki naj bi preiskovala grške aktivnosti v severni Grčiji in v potem sestavljeni ustanovitveni komisiji je bil sprejet na seji članov političnega odbora skupščine Združenih narodov s 36 proti šestim glasovom.

Andrej Višinski, ruski pomočnik zunanjih ministrov, je v svojem tistem govoru naznanil bojkotiranje balkanske komisije. Slične izjave so potem podali predstavniki drugih slovenskih držav — Jugoslavije, Čehoslovacije, Ukrajine, Poljske in Bele Rusije.

Višinski je izrekel obdolžitev, da balkanska komisija krši suvereniteto Jugoslavije, Bolgarije in Albanije. Komisija in ameriška resolucija o balkanskem sporu sta direktno v nasprotju z načeli organizacije Združenih narodov.

Dr. Aleš Bebler, jugoslovanski delegat, je dejal, da je ustanovitveni komisije v bistvu sovraina poteza proti Jugoslaviji. Dr. Oscar Lange, poljski delegat, je rekel, da se je politični odbor odločil za borbo proti eni svetili, na katere strani so Jugoslavija, Bolgarija in Albanija. Ta vesela je Rusija. Namen je pretvoriti Združenih narodov v koalicio proti Sovjetski uniji, žrtve pa naj bi bile male slovenske države.

Velik vpliv levih v Trstu

Amerika ne more
dobiti prijateljev

Trst, 11. okt. — Šibkost Marshallovega načrta in vse ameriške politike napram Evropi se kaže v Trstu, kjer se za zdaj spaja z vzhodom. Amerika ne more dobiti prijateljev, saj se ne more odločiti za borbo proti eni svetili, na katere strani so Jugoslavija, Bolgarija in Albanija. Ta vesela je Rusija. Namen je pretvoriti Združenih narodov v koalicio proti Sovjetski uniji, žrtve pa naj bi bile male slovenske države.

Politična dejstva v življenju Trsta so vidna. Kakor v Italiji tako niso komunisti v Trstu pripravljeni za akcijo. Prepričani so, da bo čas dozorel za akcijo. Ameriška vojaška vlada, kateri načeljuje general Bryant Moore, se zaveda resnosti problema. Splošno se priznava, da ameriška politika ni v skladu z željami in težnjami delavcev. Čeprav prihajajo ameriška živila v Trst, so delavci na program komunistov, ki zahtevajo temeljne ekonomske reforme.

Dasi je dobro opremljena in opremljena jugoslovanska armada zbrana v bližini meje tržaške države, ni nobenega znane, da je pripravljena na pomoč maršala Tita za invazijo v Italijo, ki mu je bil odrečen v italijanski mirovni pogodbi. Kaj se bo zgodilo v bodočnosti, je stvar ugibanja. Sedaj je očitno, da ameriška politika v Trstu je prav tako brezplodna kot v Italiji.

Domače vesti

Obisk
Chicago, Dne 9. okt. je obiskal glavni urad SNPJ A. L. Kosrog iz Milwaukeeja.

Nov grob v Chicagu
Chicago.—Zadnji četrtlet pomeni je umrl Urban Strohen, član društva 131 SNPJ. Star je bil 54 let, rojen v Straži pri Novem mestu. Prejšnja leta je živel v La Sallu. Zapušča družino.

Is Clevelanda
Cleveland.—Po dveletni bolezn je umrl Anton Lač, star 59 let, doma iz Nove vasi pri Fari, v Ameriki od 1907. Zadnja leta je vodil gostilno, prej pa imel restavracijo v tistem delu 61. ceste, ki je bil pred par leti uničen od plinske eksplozije. Zapušča ženo, dva sinova in sestro Mary Turk, v starem kraju pa mater in dve sestrji.—Antonica, rojena Radovanič, se je smrtno poškodovala na cesti na Glass ave. in E. 61 st. Prepeljena je bila v bolnišnico, kjer je umrla. Zapušča moža Georga, mater in sina, ki služi pri vojakih.

Stališče, ki so ga zavzele slovenske države, izključuje možnost sklenitve kompromisa. Gotovo je, da člani balkanske komisije ne bodo dobili dovoljenja za vstop v Jugoslavijo, Bolgarijo in Albanijo. Ameriška resolucija, ki še ni odobrena, dolži te države agresije proti Grčiji in podpiranja grških gerilcev, ki se bore proti obojevljnim silam grške monarhistične vlade. Stališče slovenskih držav je sprožilo ugibanja o bodočnosti organizacije Združenih narodov. Nekateri delegati trdijo, da vodi Ameriška premišljeno kampanjo, katere cilj je izgon Rusije iz organizacije Združenih narodov in pretvoritev te v zvezo proti kominterni.

Nobenega izgleda ni, da bo Rusija izstopila iz organizacije. Ona se hoče boriti proti Ameriki znotraj, ne zunaj organizacije. Dokler bo imela Rusija kot vesela pravico vetiranja, ne more biti izključena iz organizacije.

Višinski je dejal, da sovjetska vlada ne bo udeležena v balkanski komisiji in ne udeležila volitev članov komisije. Ponovil je obdolžitev, da skuša Amerika z grožnjami in pritiskom izsiliti sprejetje svoje resolucije.

Deset oseb izgubilo življenje v požaru

Chicago, 11. okt. — Požar, ki je izbruhnil v štirinadstropni stanovanjski hiši na 934 Ohio st., je zahteval deset žrtv, več drugih stanovalcev pa je dobilo težke opekline. Štirje otroci so bili med žrtvami. V poslopju so stanovali zamorci. Gasilski komisar Corrigan meni, da je bil ogenj podtaknjen.

POLJEDELSKI TAJNIK ANDERSON IN PREDSEDNIK TRUMAN V KONFLIKTU

Washington, D. C., 11. okt. — Predsednik Truman je dejal, da se ne strinja z izjavo, katero je podal poljedelski tajnik Anderson v Chicagu, da dnevi brez mesa, perotnine in jajc niso velike važnosti v zvezi z varčevanjem živil za pomoč zapadni Evropi. Truman je dejal, da so taki dnevi vitalnega pomena v prizadevanjih, da bo Amerika lahko pošiljala žito v Evropo. Anderson je dejal, da dva dneva posta v tednu sta bila določena le kot opozorilo ljudstvu o potrebi prihranitev živil pa iz namena prihranitev živil. Preden so časniki sestavili serijo vprašanj, jih je Truman prekinil in dejal, da ni čital Andersonove izjave in da je vsled tega ne more komentirati. Očitno je bil razdražen, ko je rekel: "Dnevi brez mesa, perotnine in jajc so potrebni, da se prihrani žito. Krmljenje živine in

Amerika ščiti vojne zločince

Izročiti jih noče
Jugoslaviji

Lake Success, N. Y., 11. okt.—Sava Kosanović, jugoslovanski poslanik v Washingtonu, je obdolžil Ameriko na seji pravnega odbora Združenih narodov, da noče izročiti nemških in italijanskih vojni zločincev Jugoslaviji. Izmed 198 vojni zločincev so ameriške oblasti izročile Jugoslaviji samo dvajset.

Kosanović je dejal, da Amerika in Velika Britanija prezirata resolucijo skupščine Združenih narodov. Niti eden izmed 759 italijanskih vojni zločincev ni bil izročen jugoslovanski vladi. Med temi zločinci je osem italijanskih generalov.

Rusija je osmešila Marshallov načrt in obsodila ameriško politiko. Njen delegat A. A. Arutjunian je dejal na seji ekonomskega odbora skupščine, da države v zapadni Evropi niso dobile dejanske pomoči na podlagi Marshallovega načrta, odkar je bil slovesno proklamiran 5. junija. Namen načrta je netenje notranjega razkola in trenje v zapadni Evropi; povzročanje kriz in podvziranje ekonomije v evropskih zapadnih državah interesom ameriških monopolistov.

Lastniki restavracij se uprli

Podpirali ne bodo
Trumanovega programa

Chicago, 11. okt. — Direktorji organizacije lastnikov restavracij so izjavili, da ne bodo podpirali Trumanovega programa glede varčevanja v živilih. Program določa brezmesne torke in četrtke brez perotnine in jajc. Cene jajcem so poskočile za dva centa na ducat na čiškaški borzi včeraj, ko so se zahteve povečale. Stališče lastnikov restavracij je bil prvi odmev na Trumanov program varčevanja živil.

Direktorji so po svoji seji izjavili, da nočejo prisiliti javnosti, da bi se podvržla Trumanovemu programu. Donald F. Kiesau, podpredsednik organizacije, je dejal, da končna odločitev zavisi od posameznih lastnikov restavracij.

bili med žrtvami. V poslopju so stanovali zamorci. Gasilski komisar Corrigan meni, da je bil ogenj podtaknjen.

Povsod smo opazili mrtvilo. Celotno odgovorno uradnike se ne zavedajo, da je količina ameriških živil za izvoz v zapadno Evropo omejena. Poteškoč, katere bodo morale zapadne evropske države same premagati, ne vidijo. Le ako bodo te države same uredile svojo hišo, bo ameriška pomoč nekaj zalega, v obratnem slučaju pa bo ameriški denar zapravljen.

Člani kongresnega odseka so se pripeljali v New York z angleškim parnikom Queen Mary. Z njimi je došel Oliver Franks, ki je bil načelnik britske delegacije na konferenci 16 evropskih držav v Parizu. Konferenca je informirala Ameriko, da bo zapadna Evropa potrebovala najmanj 22 milijard dolarjev v obliki pomoči v prihodnjih štirih letih.

Izdajatelj nastopi
proti tiskarski uniji

Cincinnati, O. — Organizacija izdajateljev časopisov je vložila pri federalnem delavskemu odboru pritožbo proti mednarodni tiskarski uniji, ker je v proceduri sklepanja pogodb začrtala nove smernice. Organizacija trdi, da so te smernice odprto kršenje Taft-Hartleyevega protidelavskega zakona.

POSKUS ZA ZMANJŠANJE LE- WISOVE OBLASTI

Eksekutivni svet ADF
za odpravo pozicij
podpredsednikov

San Francisco, Cal., 11. okt.—Spor med John L. Lewisom in drugimi člani eksekutivnega sveta Ameriške delavske federacije bo gotovo prišel pred delegate na konvenciji prihodnji teden. Člani eksekutivnega sveta so se izrekli za odpravo pozicij podpredsednikov. Federacija ima sedaj trinajst podpredsednikov.

Večina članov eksekutivnega sveta se hoče pokoriti proviziji Taft-Hartleyevega zakona, ki določa, da morajo uradniki unij podpisati zaprisežene izjave, da niso komunisti. Lewis je predsednik rudarske unije UMWA in enajsti podpredsednik ADF.

Lewis se ni ozrl ne na desno in ne na levo, ko je odšel iz dvorane, v kateri se je vršila seja članov eksekutivnega sveta. Poročilo pravi, da je bil poražen na seji, ko je skušal pridobiti člane na svojo stran, da ne bi podpisali zapriseženih izjav.

Na podlagi zaključka članov federalnega delavskega odbora lahko uradniki velikih mednarodnih unij ADF podpisajo izjave avtonomno. ADF in njen eksekutivni svet predstavlja federalne unije in podpisal izjav morajo biti soglasni, da bodo male unije dobile privilegije od delavskega odbora.

Ko je Lewis odšel iz dvorane, je William Green, predsednik ADF, pozval časnike na konferenco. Povedal jim je, da se je eksekutivni svet odločil za revizijo ustave federacije. Konvenciji bo priporočal, naj se izreče za odpravo pozicij podpredsednikov. Eksekutivni svet naj bi tvorila samo on in George Meany, tajnik-blagajnik federacije. Lewis, ko je bil vprašan, ali je še podpredsednik ADF, je samo pokazal na vrata dvorane, v kateri je imel Green sestanek s časnikarji.

Dve tretjini glasov na konvenciji sta potrebni za amandiranje ustave federacije. Lewisova delegacija, ki predstavlja okrog 600.000 rudarjev, tvori močan blok na konvenciji, toda ne bi mogla sama preprečiti sprejetja amandamenta. Ona se zanaša na podporo delegacij drugih unij.

Uvodnik v Pravdi je prvi sovjetski komentar nove komunistične organizacije. Pravda je objavila na prvi strani. V primerjanju nove organizacije s kominternom poudarja, da deklaracija reprezentantov devetih komunističnih strank ne govori o oživiljenju svetovne komunistične organizacije pod centralnim vodstvom, kakor je bila kominternna pred leti. Kominternu je doslužila svojemu namenu v izražanju težnj delavskega razreda. Oživiljenje kominterne bi bilo korak nazaj, ne naprej.

Uvodnik v Pravdi je prvi sovjetski komentar nove komunistične organizacije. Pravda je objavila na prvi strani. V primerjanju nove organizacije s kominternom poudarja, da deklaracija reprezentantov devetih komunističnih strank ne govori o oživiljenju svetovne komunistične organizacije pod centralnim vodstvom, kakor je bila kominternna pred leti. Kominternu je doslužila svojemu namenu v izražanju težnj delavskega razreda. Oživiljenje kominterne bi bilo korak nazaj, ne naprej.

Uvodnik v Pravdi je prvi sovjetski komentar nove komunistične organizacije. Pravda je objavila na prvi strani. V primerjanju nove organizacije s kominternom poudarja, da deklaracija reprezentantov devetih komunističnih strank ne govori o oživiljenju svetovne komunistične organizacije pod centralnim vodstvom, kakor je bila kominternna pred leti. Kominternu je doslužila svojemu namenu v izražanju težnj delavskega razreda. Oživiljenje kominterne bi bilo korak nazaj, ne naprej.

Uvodnik v Pravdi je prvi sovjetski komentar nove komunistične organizacije. Pravda je objavila na prvi strani. V primerjanju nove organizacije s kominternom poudarja, da deklaracija reprezentantov devetih komunističnih strank ne govori o oživiljenju svetovne komunistične organizacije pod centralnim vodstvom, kakor je bila kominternna pred leti. Kominternu je doslužila svojemu namenu v izražanju težnj delavskega razreda. Oživiljenje kominterne bi bilo korak nazaj, ne naprej.

Uvodnik v Pravdi je prvi sovjetski komentar nove komunistične organizacije. Pravda je objavila na prvi strani. V primerjanju nove organizacije s kominternom poudarja, da deklaracija reprezentantov devetih komunističnih strank ne govori o oživiljenju svetovne komunistične organizacije pod centralnim vodstvom, kakor je bila kominternna pred leti. Kominternu je doslužila svojemu namenu v izražanju težnj delavskega razreda. Oživiljenje kominterne bi bilo korak nazaj, ne naprej.

Uvodnik v Pravdi je prvi sovjetski komentar nove komunistične organizacije. Pravda je objavila na prvi strani. V primerjanju nove organizacije s kominternom poudarja, da deklaracija reprezentantov devetih komunističnih strank ne govori o oživiljenju svetovne komunistične organizacije pod centralnim vodstvom, kakor je bila kominternna pred leti. Kominternu je doslužila svojemu namenu v izražanju težnj delavskega razreda. Oživiljenje kominterne bi bilo korak nazaj, ne naprej.

Jugoslavija pretrgala odnošaje z republiko Čile

Vzrok je izgon dveh jugoslovanskih diplomatov; Jugoslavija obdolžila čilejsko vlado, da je orodje tujih sil

Belgrad, 12. okt.—Jugoslovanska vlada je včeraj pretrgala diplomatske odnošaje z republiko Čile v Južni Ameriki, ker je prošlo sredo izgnala dva jugoslovanska diplomata pod pretezo, da sta pod direktno novoustanovljenega komunističnega biroja v Belgradu netila stajke v Čileju.

Jugoslovanska zunanje ministrstvo je naznanilo, da se je Titova vlada odločila za pretrganje diplomatskih stikov, ker čilejska vlada očitno "več samostojno ne vodi svojih odnošajev z drugimi državami," marveč je orodje drugih sil.

Jugoslovanska vlada pravi, da so navedeni čilejski vzroki za izgon jugoslovanskih diplomatov ne samo "brez vsake podlage," marveč vsebujejo tudi verigo "najbolj fantastičnih kriminalnih obrekovanj." Ta akcija čilejske vlade je "del pričetne kampanje, ki ni v interesu Čilea niti čilejskega ljudstva, marveč služi ekspanzionističnim interesom nekih sil, ki bolj in bolj usmerjajo notranjo in domačo politiko Čilea," pravi jugoslovanska izjava in nadaljuje: "Ta korak čilejske vlade prihaja ob času strastne in obrekovne kampanje proti jugoslovanski republiki. Inicijatorji teh hapadov so iste sile, ki izpodkopavajo prijateljske odnošaje med narodi in so se v ta namen poslužile tudi čilejske vlade."

Slednja je zadnja sredo izgnala Andreja Cunjo, diplomatskega predstavnika Jugoslavije v Čileju in Daliborja Jakasa (Jakaca?), podtajnika jugoslovanskega poslanstva v Buenos Airesu, Argentina, ki se je nahajal v Čileju.

(Čilejski zunanji minister Vergara Donoso je dejal, da jugoslovanski prelom odnošajev s Čilejem "nima nobene važnosti za Združene države...")

Čilejska vlada je obtožila jugoslovanska diplomata, da sta nahajala v Čileju na stavko, kar je po izjavi jugoslovanske vlade ne samo fantastično, marveč tudi "kriminalno obrekovanje." Čilejski majnarji, po številu 16.000, so zastavljali za višje plače prejšnji teden. Čilejska vlada je v hudem boju z domačimi komunisti, ki so druga najmočnejša stranka in so bili do par mesecev nazaj v koalicijski vladi.

Trupla ameriških vojakov dospela v San Francisco

San Francisco, Cal., 11. okt.—Vojaški transportni parnik Honda Knot je pripeljal v to luko trupla ameriških vojakov, ki so bili ubiti v zavratnem japonskem napadu na Pearl Harbor 7. decembra leta 1941, kakor tudi trupla drugih vojakov, ki so padli v bitkah z Japonci na otokih Pacifika. Na parniku je bilo 3.028 trupel. Več tisoč ljudi se je zbralo na obrežju, ko se je parnik bližal luki. V zraku nad luko so krožila vojaška letala. Topovi na obrežju so oddali 21 strelcev v počast padlim vojakom, godbe pa so igrale žalostinke.

Eksekucija albanskih špiunov v Tirani

Belgrad, 11. okt. — Poročilo pravi, da je bilo šestnajst Albancev, ki so bili na obravnavi pred vojaškim tribunalom spoznani za krive špionaže, sabotaže in izdajstva in obsojeni na smrt, ustreljenih na dvorišču jetnišnice v Tirani, glavnem mestu Albanije. Sodilcu, ko se je vršila obravnava, je bila predložena evidenca, da so bili obtoženci v službi ameriških in britanskih oblasti kot špioni in saboterji.

Rusija hoče prodati žito Italiji

Milan, Italija, 11. okt. — Palmiro Togliatti, vodja komunistične stranke, je dejal, da je Rusija ponudila Italiji na prodaj deset milijon ton žita. Dodaj je, da vlada premijera Alcida de Gasperija ni hotela sprejeti ponudbe, ker je v nasprotju z načrtom ameriškega državnega tajnika Marshalla.

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

Portland, Ore. — (FP) — "Ne morem verjeti, da so junaki Stalingrada postali takorekoč čez noč lopovi Kremlina. Nekje je nekaj smešnega. Ta smešnost je v ameriški zunanji politiki, ki se očituje v podpiranju reakcije po vsem svetu."

Tako je izjavil senator Taylor na konvenciji unije pristanišnih in skladiščnih delavcev CIO, na kateri je nastopil kot govornik.

"Izgleda, da bo Amerika izgubila vse prijatelje," je nadaljeval. "Državni departament je bil izročen militaristu. Druga najvažnejša pozicija je v rokah wallstreterja. Ali nas hočejo potisniti v vojno ali držati na robu vojne, da se bodo lahko trošile milijarde dolarjev za oboroževanje?"

Amerika podpira režime v Evropi, Južni Ameriki in na Kitajskem, ki ne reprezentirajo ljudstev. V Grčijo pošiljamo denar in topove za podpiranje takega režima. Holanci v Indoneziji in Francozi v Indokini rabijo ameriško orožje proti ljudstvu. Celot v Južni Ameriki bi ljudje strmoglavili reakcionarne režime, katere mi vzdržujemo na krmilu, če bi mogli. Ti ne bi dvignili niti prsta nam v pomoč."

Taylor, ki je šel po svojem nastopu na konvenciji na govorništvo, je dejal, da bo razkril ameriškem ljudstvu, kaj se dogaja v Washingtonu, čeprav bo s tem tvegiral politični poraz. "Raje se preživljam kot kovinarski delavec, kakor da bi sedel v senatu in služil drugim interesom, ne pa interesom ljudstva," je dejal.

Senator je bil navdušeno sprejet in pozdravljen na konvenciji.

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

Portland, Ore. — (FP) — "Ne morem verjeti, da so junaki Stalingrada postali takorekoč čez noč lopovi Kremlina. Nekje je nekaj smešnega. Ta smešnost je v ameriški zunanji politiki, ki se očituje v podpiranju reakcije po vsem svetu."

Tako je izjavil senator Taylor na konvenciji unije pristanišnih in skladiščnih delavcev CIO, na kateri je nastopil kot govornik.

"Izgleda, da bo Amerika izgubila vse prijatelje," je nadaljeval. "Državni departament je bil izročen militaristu. Druga najvažnejša pozicija je v rokah wallstreterja. Ali nas hočejo potisniti v vojno ali držati na robu vojne, da se bodo lahko trošile milijarde dolarjev za oboroževanje?"

Amerika podpira režime v Evropi, Južni Ameriki in na Kitajskem, ki ne reprezentirajo ljudstev. V Grčijo pošiljamo denar in topove za podpiranje takega režima. Holanci v Indoneziji in Francozi v Indokini rabijo ameriško orožje proti ljudstvu. Celot v Južni Ameriki bi ljudje strmoglavili reakcionarne režime, katere mi vzdržujemo na krmilu, če bi mogli. Ti ne bi dvignili niti prsta nam v pomoč."

Taylor, ki je šel po svojem nastopu na konvenciji na govorništvo, je dejal, da bo razkril ameriškem ljudstvu, kaj se dogaja v Washingtonu, čeprav bo s tem tvegiral politični poraz. "Raje se preživljam kot kovinarski delavec, kakor da bi sedel v senatu in služil drugim interesom, ne pa interesom ljudstva," je dejal.

Senator je bil navdušeno sprejet in pozdravljen na konvenciji.

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

Portland, Ore. — (FP) — "Ne morem verjeti, da so junaki Stalingrada postali takorekoč čez noč lopovi Kremlina. Nekje je nekaj smešnega. Ta smešnost je v ameriški zunanji politiki, ki se očituje v podpiranju reakcije po vsem svetu."

Tako je izjavil senator Taylor na konvenciji unije pristanišnih in skladiščnih delavcev CIO, na kateri je nastopil kot govornik.

"Izgleda, da bo Amerika izgubila vse prijatelje," je nadaljeval. "Državni departament je bil izročen militaristu. Druga najvažnejša pozicija je v rokah wallstreterja. Ali nas hočejo potisniti v vojno ali držati na robu vojne, da se bodo lahko trošile milijarde dolarjev za oboroževanje?"

Amerika podpira režime v Evropi, Južni Ameriki in na Kitajskem, ki ne reprezentirajo ljudstev. V Grčijo pošiljamo denar in topove za podpiranje takega režima. Holanci v Indoneziji in Francozi v Indokini rabijo ameriško orožje proti ljudstvu. Celot v Južni Ameriki bi ljudje strmoglavili reakcionarne režime, katere mi vzdržujemo na krmilu, če bi mogli. Ti ne bi dvignili niti prsta nam v pomoč."

Taylor, ki je šel po svojem nastopu na konvenciji na govorništvo, je dejal, da bo razkril ameriškem ljudstvu, kaj se dogaja v Washingtonu, čeprav bo s tem tvegiral politični poraz. "Raje se preživljam kot kovinarski delavec, kakor da bi sedel v senatu in služil drugim interesom, ne pa interesom ljudstva," je dejal.

Senator je bil navdušeno sprejet in pozdravljen na konvenciji.

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

SENATOR TAYLOR PODAL ZNAČILNO
IZJAVO NA KONVENCIJI UNIJE

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravstveno dravstvo (izven Chicago) in Kanado \$9.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$9.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$9.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s 120:

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Slika tragedije našega naroda v času okupacije

1. Akron, O.—Lansko leto sem poročal v Prosveti o tragediji družine enega izmed mojih bratov. Tedaj nisem opisal podrobnosti, ker mi niso bile znane. Pred kratkim pa sem prejel pismo od edinega preživelega sina mojega brata, torej od mojega nečaka, v katerem mi je podrobno opisal strahotno tragedijo družine mojega pokojnega brata.

Temu nečaku sem takoj po vojni pisal, čeravno nisem vedel, če je od družine še kateri živ. Njegov odgovor na moje pismo pa se je na poti v Ameriko izgubil, jaz pa sem mislil, da mi ne bo odgovoriti in mi nisem več pisal, on pa meni ne. Tako sva molčala nasproti drug drugemu, ena mojih sester pa mu je povedala, da se čudim v pislih, zakaj mi ne odgovori na moje pismo, nakar sem pred kratkim končno prejel njegovo pismo, v katerem mi opisuje krvavo tragedijo, ki je zadela družino mojega brata, od katere je samo on ostal živ.

Iz pisma se razvidi, da so umrli vsi junake smrti, ker so bili rojeni Slovenci in niso hoteli zatajiti svojega naroda. Ako bi zatajili svoj narod, izdali svoje tovariše, ali pa zbežali v gozdove, bi si rešili življenja. Opisana tragedija se je vršila kmalu po vstopu Hitlerjeve armade na spodnje Štajersko, ko je prišlo povzel, da se ima ta del dežele v nekaj mesecih ponemčiti.

V tem času so se prav pričeli zbirati partizani ali hostarji, kot so jih sprva imenovali, kajti uvideli so, da nameravajo nacisti s pomočjo domačih izdajalcev uničiti vse zavedne Slovence. Metali so jih v ječe za vsako malenkost, jih mučili in na debelo morili, na njih kmetije pa naseljevali Nemce, posebno pa Kočevarje.

Leta 1927-28 sem bil na obisku v domovini sedem mesecev. Stanoval sem pri družini mojega brata, katero je zadela med vojno tako huda nesreča. Ko sem se poslavljaj od nje ob vrnitvi v Ameriko, nisem pričakoval, da jo bo zadela tako huda tragedija. Zlasti se dobro spominjam najmlajše hčerke Stefke. Tedaj ji je bilo tri leta. Imela je krasne zlate lase in lepe kodre. Bila je vedno vesela. Ker ni mogla še dobro govoriti, me je klicala "stiček, stiček". Hotela je biti vedno z menoj, ker sem ji večkrat kupil bonbonov ali kaj drugega. Sicer pa jo je imela vsa družina zelo rada. Torej to za uvod, sedaj pa naj govori moj nečak o tej družini, ki je danes ni več na svetu.

"Dragi stric!—Kmalu bo dve leti, odkar sem prejel Vaše pismo, na katero sem vam obširno odgovoril, a od Vas ni bilo odgovora, zato sem Vas pustil v miru. To pa v sled tega, ker ste drugim pisali, ne pa meni. Tudi pakete ste drugim pošiljali in s tem dokazali, da so vam vsi drugi več kot pa jaz ali družina mojega očeta, ki je šla skozi take grozote in bila uničena.

Sedaj pa mi je teta Tončka povedala, da se čudite, zakaj vam ne pišem in zakaj vam sploh

nisem odgovoril na pismo. Torej moje pismo se je moralo izgubiti in tako je postal nespornost med nama. Ker najbrže vam niso dogodki podrobneje znani, naj vam ponovno opišem tragedijo naše družine.

Torej od Mlinarjeve družine, ki je štela osem članov, sem ostal sam. Vsi ostali so žrtve, po večini od domačih izdajalcev. Najbrže se še spominjate tistih majhnih Francovih otrok, kot Stefke, Ivana, Florjana in drugih. Vsi so pa leta 1942 bili že odrasli in bili vplivni fantje in dekleta ter se kmalu po okupaciji pokazali kot zavedni Slovenci in Slovenke. Toda kmalu so bili zatoženi, aretirani in usmrčeni. Pred smrtjo pa so pretrpeli grozne muke.

Brat Ivan, star 21 let, je bil ustrelen v Mariboru. Ko so ga vlekli na morišče, je bil tako pretepen in razbit, da ga oče, ki je moral gledati usmrteve, ni takoj spoznal. Spoznal ga je v zadnjem trenutku, zaklical sam "Vanko! Vanko!" in se zgrudil.

Moja brata Jožef, star 28 let, in Florjan, 22 let, pa sta še posebej okusila vso besnost izdajalcev. Florjanu so zabili 8 cm dolg žebelj v prsa, ker ni hotel ničesar priznati. Sestra Mici, tedaj stara 27 let, bi tudi imela biti ustreljena, a z materjo sta se slučajno srečali na strelišču, tedaj pa je Mici tako krčevito objela mater, da ju niso mogli takoj razdružiti; nista bili ustreljeni, pač pa poslani v koncentracijsko taborišče v Nemčijo, kjer je Mici umrla radi onemoglosti in bila sežgana v krematoriju v Auschwitzu. V tem taborišču je bila tudi Hribernikova žena Fanika, hči Tvoje sestre Antonije. Tudi njenega moža so ustrelili v Celju. Ona ve dosti povedati, kako je Mici trpela, predno je umrla.

Tudi Stefko, ki je bila stara 19 let in neverjetno lepo dekle, je zadela strašna usoda. V zaporu je bila strašno mučena in priče so dokazale, da so ji z razbeljenim železom žgali prsa. Ona je bila ustreljena 23. maja 1943. Skupaj z njo je bilo ustrelenih še pet drugih deklet iz Paške vasi in Gorenj. Ta dekleta so pela pesem "Rasti, rasti rožmarin...", ko so jih vodili na strelišče. Od Stefke imam poslovično pismo, v katerem je med drugim zapisala: "Moram umreti, ali ne jočite. Mi umiramo korajžno." Vidite, stric, bila je res junakinja in mučenica, kakor tudi druga dekleta.

Isti dan so ustrelili na istem mestu mojega očeta Franca. Še je ležalo na tleh v mlaki krvi mlado truplo njegove hčerke Stefke, ustreljene pred nekaj minutami, ko je prišla vrsta tudi nanj. Med njo in očetom so ustrelili samo štiri. Ko je padla pod strelo, jo je hotel dvigniti, tedaj pa so navallili nanj in ga surovo suvali in tolkli še zadnji trenutek pred ustreelitvijo.

In moja uboga mati! Ona je morala preživeti smrt vseh. Njo so odpeljali v koncentracijsko taborišče in je revca umrla radi izčrpanosti šele l. 1945.

Tudi mene so lovili in iskali v Zagrebu. (Moj nečak je bil trgovec z lesom v Zagrebu.)

PEVOVODJA ZA MLADINSKI KROŽEK

CLEVELAND, O.—MLADINSKI PEVSKI KROŽEK SNPJ POTREBUJE PEVOVODJO, KI BI BIL PRI VOLJI PREVZETI VODSTVO ZBORA.

KOGAR ZANIMA, NAJ SE ZGLASI PRI TAJNICI ZBORA JOSEPHINE TRATNIK, 1116 E. 71 ST. TEL. EN. 0991.

JOSEPHINE TRATNIK, TAJNICA.

Moja opomba). Hoteli so me umoriti in so že izkopali jamo zame, a rešili so me moji prijatelji, nakar sem pobegnil v Bosno, kjer me niso mogli najti. Tako sem si rešil življenje in preživel to grozno vojno edini v vsej naši družini. Poleg naših je padlo iz naše občine še 94 drugih žrtev.

Naj malo opišem domače izdajalske hinavce. V sporazumu z gestapovci so zahajali v zapore, v katerih so bili zaprti Slovenci, ter iz njih z zvijačo skušali izvleči, kdo je bil za Nemce in kdo za partizane. Takega listjaka so poslali tudi v celico mojega očeta. Oče se je pri prejšnjih obravnava nekako izmazal, ker mu niso mogli ničesar slabega dokazati, vendar pa je bil odločen za pregonstvo v taborišče v Nemčijo. Toda, ko je prišel izdajalec v njegovo celico, je moral iti na novo obravnavo, a ni hotel ničesar priznati ali pa izdati svoje tovariše. Pri obravnavi ga je vprašal neki izdajalec, ako mu prepusti svoje posestvo, moj herojski oče pa mu je pljunil v obraz in zahteval: "Sram te naj bo, krvnik in izdajalec svojega naroda!"

Izdajalec se je nato obrnil h komisiji in dejal v nemščini: "Ta je in ostane zazukani Slovenec." Nato se je ponovno obrnil k očetu in dejal: "Kaj boš tajil, saj vemo, kaj si, tvoje hčere in sinovi." Nato je bil oče obsojen na smrt z ustrelitvijo, kakor tudi ostala družina. To izjavo mi je dal uradnik, ki je bil takrat navzoč.

(Konec prihodnjic)

Joseph Irman.

Na svatbi v Clevelandu

Waukegan, Ill.—Naši dopisniki poročajo v časopisih o raznih stvarih: o potovanjih in obiskih po Združenih državah, delavskih razmerah, svatbah itd. Tudi jaz želim opisati potovanje v slovensko metropolo in svatbo.

Moja sovaščanka in najboljša prijateljica se izza mladih let, ki smo jo klicali po domače Blekova Neža, nas je povabila na svatbo njenega najmlajšega sina Rudija, ki se je oženil dne 13. septembra. Izbral si je lepo slovensko dekle Doris Majar, ki je tudi Clevelandčanka.

Takoj smo se odločili, da gremo, in sicer jaz, moja dva sinova, sinova Bertha, mrs. Gregorin in njena hčerka Mili, moj mož pa je ostal doma za varuha.

Sinova sta najprej dobro pregledala avtomobil, če je vse v redu, nato pa na pot proti Clevelandu. Odrinili smo 11. septembra ob treh zjutraj, ob dva

Važne akcije Ameriškega slovanskega kongresa v zap. Penni

Hermistie, Pa.—Današnje poročilo bo nekoliko drugačno, da si sem se vrnil iz agitacije po sosednem Ohio. Smatram pa, da bo predmet tega poročila vseeno važen za čitatelje Prosvete in Proletarca, zlasti pa za nas v zapadni Pennsylvaniji, kjer se baš sedaj razvija zelo živahna in važna politična akcija.

Dne 2. oktobra sem se vrnil iz Ohia in se kot običajno ustavil v uradu American Slav Congressa v Pittsburghu, da sem prisostvoval na seji eksekutive, kjer so razpravljali o jesenskih prireditvah, ki so zelo važnega pomena, tako za Slovence kot za vse ameriško ljudstvo.

Prva prireditev se bo vršila v petek zvečer, dne 17. oktobra. Predmet predavanja je: "Forum on Citizenship", in sicer v Carnegie Lecture Hall, Oakland (Pittsburgh). Pričetek točno ob 8:15. Na programu bodo govorili ugledni Amerikanci, ki se zanimajo za takozvan "Farrell Cases". Ti bodo zaslišali prizade, nakar si bodo poslušalci ustvarili mnenje, če so kaj za krivili. Znano nam je, da se celo mrs. Roosevelt poteguje in posreduje, da naredi konec in zaustavi slično postopanje. To je zelo važnega pomena. Vstopnina je prosta, zato apeliramo na vse, da se udeležijo vsi, ki živijo v bližini!

Wallace govori v Pittsburghu. Dolgo pričakovani obisk Henryja A. Wallaceja je tu. On bo govoril v torek zvečer, 10. novembra, in sicer v dvorani Syria Mosque v Pittsburghu. Vsi vemo, da je Wallace s svojimi resnimi govori elektriziral vse Ameriko in dvignil upanje liberalnim krogom in delavstvu, da se bo morda vendarle do prihodnjih predsedniških in kongresnih volitev "nekaj skuhalo", nekaj takega, po čem smo vsi že dolgo časa hrepeli: neodvisna, progresivna politična stranka s praktičnim ljudskim programom, da se zaustavi reakcija in vojno podžiganje, da se ohrani socialna zaščita in dežela vrne na Rooseveltovo politiko, to, kar Wallace zahteva v vseh svojih shodih širom Amerike.

Naši čitatelji se dobro zavedajo važnosti Wallacejevih govorov, ki so temeljito pretrpeli vojne hujskače in sovražnike Slovanov, kateri so neumorno na delu za pravično preureditev težkih vprašanj. Najeta je največja dvorana, najstih pa smo že bili na St. Clair ave. v Clevelandu. Imeli smo prav lepo in srečno vožnjo tja in nazaj. Ob cestah smo videli nekaj običajnih tovornih avtomobilov, kajti bili so močni nalivi. Po Indiani in Ohio smo videli okleščeno koruzo in sadje. Pogled na škodo človeka zaboli. Očitno je divjela huda nevihta po tistih krajih. Peljali smo se za Eriškim jezerom še blizu Clevelanda, ko smo pred nami zagledali drveči tovorni avtomobil, ki je bil v ognju. Čim hitreje je vozil, bolj je gorelo. Končno pa je voznik občutil vročino, hitro ustavil in skočil iz avtomobila. Človek vidi res marsikaj na potovanju.

Najprej smo se ustavili pri Vrhovnikovi družini na Prosser ave. Mrs. Vrhovnik je namreč sestra od moje omenjene prijateljice. Prav tedaj je prišla domov iz Slovenskega narodnega doma, kjer so bile ženske ves dan zaposlene s pripravami za svatbo. Ona nas je zelo lepo sprejela in postregla. Prišel je tudi ženin Rudi in z našim Jožetom sta šla takoj pomiriti svatovsko obleko, kajti Jože mu je bil za tovariša. Za tem nas je pa mr. Klemenčič odpeljal na njegov novi dom na Yellowstone rd.

Podali smo se tu v Slovenski narodni dom in rojak Klemenčič nam je vse razkazal. Predstavil nam je tudi tajnika SND Johna Tavčerja, ki je zelo zgovoren mož. Odpri je tudi prostor Slovenskega narodnega muzeja in vse razkazal za mačič. Kaj takega še nismo deli! Človek ostrmi, ko vidi pred stvar, ki jih je pred mimi leti videl v stari domovini. Na steni sem videla tudi fotografije od duhovnika Buha, vega slovenskega častnikarja Ameriki, rev. Trobica, ki je ne poročil l. 1911 v Minnesoti druge slike, med njimi tudi sliko ustanovitelja Napredni Slovenk 137 SNPJ.

Dalje sem videla lep kapljic iz Postojnske jame, katerega darovala Mary Miller iz New Yorka, kakor tudi mali kruh, ki ga je prinesla za muzej Stare Loke l. 1930 N. K. Zgodovinskih predmetov veliko in pri tem ima velike sluge Matija Pogorelec, ki jih zbiral skozi mnogo let in ob njih narod. V muzeju imajo tudi njegovo fotografijo na čnem mestu.

V soboto, 13. septembra, bila poroka. Vse je bilo lepo vršeno in ženin ter nevesta, kor tudi svatje in družice, so le lepo opravljene. Nato pa se podali svatje in bližnji sorodniki v SND, kjer so servirali prav okusno kosilo, svatba se je potem pričela ob osmih zvečer. Mize so bile obložene jedajo in pijačo in vladalo krasno razpoloženje. Za ples je igral izvrsten Kačnikov orkester. Svatbe se je udeležilo nad 1000 gostov. Resnično, ke svatbe še nisem videla! (Dalje na 2. strani)

Odmev na Trumanovo doktrino—II

Bistveno slično vlogo, kot jo je zadnjih 150 let igrala Anglija v Evropi, si je po drugi svetovni vojni prilastila Amerika. In sicer iz podobnih imperialističnih in kapitalističnih razlogov.

Po porazu mogočne nazijske Nemčije je sovjetska Rusija postala edina kontinentalna, oziroma dvokontinentalna sila, ki bi lahko napolnila nastali "power vacuum" in dobila vpliv, ako že ne popolno kontrolo nad Evropo. Anglija bi ji tega ne mogla preprečiti, kakor je to storila Francija v Napoleonovih časih in sto let pozneje, po prvi svetovni vojni. Za to je bila prešibka, preveč izčrpana z zapadno Evropo vred, Rusija pa premogočna. Edina velesila, ki lahko to prepreči, je Amerika, toda le pod pogojem, da ima na svoji strani Anglijo. To sicer ni v soglasju s tradicionalno toda preživele angleško politiko ravnovesja sil napram Evropi. Ampak njeni vladajoči krogi z dominantnimi silami v delavski stranki vred so smatrali, da je boljše postati "mlajši partner" mogočne kapitalistične preokceanske sile, kakor pa gledati brez moči, da se preko Evrope razlije ruska senca, ki je povrh še komunistična. V Bevinu je Churchill dobil dobrega naslednika!

Da je Rusija imela in ima še te težnje, o tem ni nobenega dvoma. Prvič jo je v to smer gnala stara ruska težnja, da pride do toplih voda na zapadu in do svobodnega vhoda na Sredozemlje. To lahko imenujete imperialistični impulz ali kakor hočete, ampak prost dostop do morja je cilj vsake zaklonjene države, posebno pa vsake večje sile. Tudi noben socializem ne bo odpravil tega impulza, te potrebe. Vse, kar more socialistična družba v takem primeru napraviti je to, da takim potrebam zadosti brez krvavega konflikta, z mirnim sporazumom med prizadetimi narodi ali državami. In noben pameten človek ne bo Rusiji odrekal pravice do svobodnega vhoda na Baltik ali na Sredozemlje. Upijanje temu pomeni nove konflikte.

Drugi in važnejši razlog za raztegnjen ruskega vpliva na Balkan in centralno Evropo je vojaškega, odnosno obrambnega značaja. Posebno zadnja vojna je pokazala, da Rusija ne more biti varna, dokler se ne zavaruje s tem, da raztegne svoj politični vpliv na dobrih del Evrope in si zagotovi prijateljske vlade, ki ne bodo več "orodje" zapadnih kapitalističnih sil ter jim dajale pobudo in priliko za nove napade.

Rusi se namreč še dobro spominjajo, da so bili po veliki revoluciji vse čase do Hitlerjevega napada obkroženi z močnim "sanitarnim kordonom", ki ga je zgradil proti njim zapadni kapitalizem. Prav tako se tudi spominjajo monakovske kupčije, s katero sta torijska Anglija in buržoazna Francija sankcionirali Hitlerjev vdor proti vzhodu. To je Moskva sicer skušala preprečiti s sklenitvijo zloglasnega pakta s Hitlerjem, ki pa je bil moralno in dejansko prav tako zgorel in neopravičljiv kot monakovska kupčija. (Kdor hoče, lahko ta pakt pere, toda opral ga ne bo nikdar. Dvomljivo je, da si je Rusija z njim kaj pridobila na času, kajti brez tega pakta bi se Hitler ne bil upal udariti na dveh frontah. Proti Rusiji je udaril šele tedaj, ko je mislil, da je na zapadu že povsem varen. Toda to je druga stvar.)

Kakor je bilo razvidno, je bil pokojni Roosevelt dokaj simpatičen do teh ruskih teženj. Vsaj to kažejo tajni dogovori, ki so bili sklenjeni med veliko trojico v Teheranu in Jalti. Na podlagi teh dogovorov je Stalin dobil od Roosevelta privolenje, da Rusija raztegne svojo sfero na ves Balkan z izjemo Grčije, kakor tudi na centralno Evropo in Poljsko, obenem pa okupira približno dve petini Nemčije. Ta sporazum je sicer postal jasen šele po Rooseveltovi smrti. Na ta sporazum je Roosevelt prisilil tudi Churchill.

Ta sporazum sicer diši precej po ruskem imperializmu, toda kakor pravi Scott Nearing, je ta ruski imperializem podoben ameriškem imperializmu v zadnjem stoletju, ko se je dežela razvila iz prvotnih 13 na 48 držav. V resnici te ameriške ekspanzije in razvoja nihče ne smatra za imperializem, kajti vse ameriške države so postale enakopravne članice Unije. Ruski imperializem ali "imperializem" izven baltičskih držav, Besarabije in dela Bukovine ter Karpatske Rusije pa ne gre niti toliko daleč, kajti izven teh bivših ruskih ozemelj ni podjarmil nobene evropske dežele, marveč stremi le za tem, da si zagotovi prijateljske vlade. In vse to s tem, da podpira in gre na roko novim levičarsko usmerjenim vladam in socialni revoluciji, ki podira stare družbene oblike in gradi nove države z novim socialnim redom na principih bratstva, enakosti in socialne pravičnosti, ne na izkoriščanju človeka po človeku.

Iz kakšnega razloga ali razlogov se je pokojni Roosevelt približal tem ruskim težnjam po politični in tudi teritorialni ekspanziji, javnosti ni znano. Mi lahko le ugibamo. Po našem mnenju je mogel to storiti le iz razloga, ker je uvidel, da more biti razliva ruskega vpliva preko večjega dela Evrope le v interesu evropskega in torej tudi svetovnega mira. To je edina logična razlaga, kajti Roosevelt ni bil noben "komunist," noben socialist, marveč zelo spreten oportunistični kapitalistični politik, ki je veroval v "progresiven" kapitalizem. In ker je bil Roosevelt Rusiji naklonjen, sta se s Stalinom kar dobro razumela—po izjavah Jamesa Roosevelta, predsednikovega sina, bolje kot pa s Churchillom!

Da-li bi bil potek svetovne diplomacije zadnjih par let kaj drugačen, ako bi bil Roosevelt še v Beli hiši, o tem ni vredno razpravljati, kajti to bi bilo le brezplodno ugibanje. Vse, kar šteje, so konkretni dogodki. Možno vsekakor je, da bi se bil po zmagi nad osilcem tudi Roosevelt ohladil napram Rusiji, toda najbrže ne do take meje kot se je ohladila "free enterprizerska" Amerika, katere v Moskvi niso dovolj poznali. Danes je boljše poznati (Pride še.)

Henry Wallace (drugi od leve) je bil na konvenciji unije United Electrical, Radio & Machine Workers CIO v Bostonu navdušeno pozdravljen po delegatih. Bil je glavni govornik. V svojem govoru je dejal, da "v tem trenutku ni glavna kriza na grški meji, pač pa v ameriških živinskih trgovinah." Poleg njega so predsednik unije Albert J. Fitzgerald (levo), ter direktor organizacije James J. Matles in tajnik-blagajnik Julius Emspak, ki so bili ponovno izvoljeni z veliko večino.

POSTENOSTI

Stari revolucionar S. J. Alilujev se spominja v svoji knjigi "Pot, ki sem jo prehodil" zanimivega dogodka iz svoje mladosti. Kot otrok se ga posiljal učiti v neko trgovino.

"V trgovini se nisem učil dolgo," pripoveduje Alilujev. "Nekoč, delovnik, je prišel v trgovino gospodar, opazoval me je pri delu in nenadoma je plosnil z rokami."

"Ti fant, ali me hočeš spraviti ob vse?" "Zakaj?" sem ga vprašal, ker nisem vedel kaj hoče. "Zakaj, zakaj?" je zlohotno dejal gospodar, "vidim, da dajš kaj vago."

"Kako pa naj tehtam?" Gospodar je skomignil z rameni, se nagnil in ko je videl, da ga nihče ne sliši, mi je odgovoril: "Nikoli ne dajš točne vage. Mar te mislo tega učili?"

"Jaz nikogar ne bom sleparil," sem mu odgovoril. "Mar je to sleparija?" — se je začel gospodar. "Tako tehtajo tudi drugi ljudje. Tako tehtajo tudi drugi ljudje. Tako tehtajo tudi drugi ljudje."

Alilujev je razumel, da trgovci ne potrebuje vaje, ki ne slepari pri tehtanju. Zato je iz dneva v dan pričakoval, da mu bo pokazal vrata.

Ta dan je kmalu prišel. Nekoč večer, po večerji, se je trgovec pobolno prekrizal in spregovoril: "Midva vas različnih značajev. Nisva za skupaj. Poberi svoje stvari in zapusti mojo hišo."

"Dobro, odšel bom." Gospodar je razveseljen, da sem mirno sprejel odločitev in je dejal: "Pošteno ljudi imam rad, zelo rad."

Ta kratka zgodba nam kaže, kako različne pojme o poštenosti sta imela trgovec in mladi vajenec, ki je komaj stopal v življenje. Prvi je imel stoletno trgovsko moralo: "Če ne boš sleparil, ne boš zaslužil." Vajenec pa je sovražil goljufijo in je hotel iti po pošteno poti.

Kakor vse druge moralne pojme, tudi poštenosti ne smemo proučevati odtrgano, ločeno od življenja. Ljudje, ki pripadajo različnim razredom ali družbenim plastem, imajo tudi različne pojme o poštenosti. Temu se ni čuditi, kajti v družbi, ki se cepi na nasprotujoče si razrede, ni ne more biti enotne navedenosti, enotnih splošno priimanih moralnih pravil za vse ljudi. Ljudje zavedno ali nezavedno črpa svoje predstave in pojme o navedenosti konec koncev iz pogojev družbenega življenja, iz gospodarskih pogojev proizvodnje in menjave. Ta vizorja predstave o poštenem in nepoštenem, pravičem in nepravicičem.

Kapitalistični družbeni odnosi temeljijo na privatni lastnini. Privatna lastnina razdružuje ljudi, seje med njimi sovraštvo in nezaupanje. Privatni lastnik se meni le zase, le za svojo osebo, korist, za svoje privatno podjetje. Blagor celotne družbe ga ne zanima. Razumljivo je, da taki družbeni odnosi rodijo med ljudmi laž, sleparijo, hile, navajanje, spletkarjenje in podobno. Tisti, ki si hoče v kapitalistični družbi nagrabiti bogastva in doseči uspehe, se mora posluževati najrazličnejših sredstev, ne sme se ozirati na nobena moralna pravila. Za buržujska moralna načela niso samo nepotrebnost, ampak postajajo zanj celo breme, ki ga ovira na poti k osebnemu ugodju. Iz tega izhaja dvoletnost in hinavščina meščanske morale: poštenost, pravičnost, iskrenost in ljubezen do bližnjega razlagajo na vseh koncih in krajih, v vseh moralnih predpisih, toda le zato, da bi sleparili ljudske množice in jih držali v suženjstvu. Isti buržuji pa se držijo popolnoma nasprotnih načel, sami so sebični in ropanjski, sleparijo in trgujejo s poštenostjo.

Pred nekaj desetletji je izšla knjiga, ki pripoveduje o tem, kako so si pridobili bogastvo ameriški milijarderji. Prečitajte nekaj poglavij iz te knjige, ki ričejo pot, po kateri so prišli do bogastva največji predstavniki ameriškega kapitala. "Ogoljufal in oropal je vse mesto", "Podkupovanje državnega aparata", "Sleparija izdaja in prodaja delovne sile", "Organiziranje premožnikov", "Ukradli so samo štiri milijone dolarjev", "Gould je podkupil kongres za pol milijona dolarjev" (glej knjigo G. Meyersa: "Zgodovina ameriških milijarderjev" — History of the Great American Fortune). Zazdelo bi se, da je to lista

merje buržuazije. V epohi imperializma je težko govoriti o navedenosti vladajočih razredov, kajti zanje postaja značilno navedeno propadanje in amoralna (amoralna — zanikanje vsake morale). Znano je na primer, da je Hitler imenoval vest "nizkotno himero" in pozival svoje sopotnike, naj lažejo, se potvarjajo in celo ubijajo, če to koristi politiki. Kar se tiče teh lastnosti bi s Hitlerjevci lahko uspešno tekmovali tudi mnogi buržujski politiki in novinarji v tako imenovanih demokratičnih deželah. Vzemimo za primer generalnega prokuratorja v Angliji Showcrossa. Ko je bil v Showcross v Evropi, se je prepričal, da večina angleških časopisov razširja najbolj umazane in nepravilne laži o položaju v evropskih državah. Showcross je dejal, da bi vsak angleški časopis moral imeti na prvi strani mastno tiskano besedilo: "Ta časopis služi lordu N. N. za osebne koristi in izražanje osebnega mnenja, kakor ga ima od časa do časa njegovo lordstvo. Ne dajemo prav nobenega jamstva, da je ono, kar pišemo v časopisu, resnično. Vesti lahko odgovarjajo čemur koli, samo resnici ne."

Nikakor ne moremo oporekati trditvam gospoda Showcrossa. Ko pa se spominjamo njegovega nastopa na seji Združenih narodov, kjer je z neobičajno spretnostjo predlagal resolucijo za resolucijo, moramo žal pripomniti, da tudi sam ni rešen tistih grehov in napak, ki se bohotijo v buržujskem tisku. (Mladina)

LJUDSKA MLADINA BOLGARIJE GRADI SVOJO PROGO

Ljubljana.—Med velikimi delovnimi akcijami bolgarske ljudske mladine je na prvem mestu gradnja železniške proge Volujak—Pernik. Sicer predstavlja veliko delo tudi gorska cesta skozi neprehodno sotesko Hainboaz, ki jo gradi mladina že drugo leto, da bo vzpostavljena cestna zveza preko Balkanskega gorolja med Severno in Južno Bolgarijo, prav tako gradnja novega industrijskega središča Dimitrovo grad ob reki Marici; vendar zahteva zgraditev mladinske proge Volujak—Pernik največje napore in požrtvovalnega dela mladine. Od začetka letošnjega aprila dela na progi stalno po 10,000 do 11,000 mladincev in mladink. V štirih izmenah bo do konca leta sodelovalo pri gradnji okrog 35,000 brigadirjev.

Gradnja železnice Volujak—Pernik je velikega pomena za gospodarski razvoj, zlasti pa za industrializacijo Bolgarije. Pernik je največji premogovni bazen Bolgarije, ki daje kakovostno tudi najboljši premog in predstavlja največje premogovno bogastvo Bolgarije. Tu je devet velikih rudnikov drug poleg drugega. Največji med njimi nosi ime Georgija Dimitrova, voditelja bolgarskega delovnega ljudstva, ki je že pred prvo svetovno vojno vodil borbo perniških rudarjev za pravice delavskega razreda. Vsi rudniki perniškega premogovnega bazena dajejo dnevno okrog 10,000 ton premoga, to je mnogo več kakor vsi premogovniki v Sloveniji.

Seveda je treba ta premog tudi odpeljati do velikih potrošnih središč, predvsem v Sofijo in Plovdiv. Prevozna zmogljivost obstoječe proge Sofija—Pernik pa je zelo omejena, kar ovira povečanje proizvodnje v perniškem bazenu. Prevoz po tej stari progi, ki je bila zgrajena že pred desetletji, je zelo počasen in drag, ker ima proga velik vzpon. Največjo oviro predstavlja prevoz preko strme Vladoškega prelaza. Za prevoz vsake kompozicije preko tega prelaza so potrebne kar tri lokomotive. Največ 15 kompozicij lahko prepeljejo dnevno po tej železnici. Ker gre pretežno del premoga v tej smeri, je s tem postavljena meja, preko katere ni mogoče dvigniti proizvodnje. Zato je nastala nujna potreba, zgraditi novo progo po drugi trasi, tako da se bo promet lahko hitreje in nemoteno razvijal. Ker je zadostna prekrasba s premogom tudi osnovni pogoj za razvoj bolgarske industrije, določa dveletni gospodarski načrt Bolgarije kot najvažnejši objekt gradnje proge Volujak—Pernik. Kakor je v Jugoslaviji potreba izkoriščanja rudnega bogastva Bosne narekovala gradnjo normalnotirne proge Samac—Sarajevo namesto obstoječe ozkotirne proge, prav tako se je "bolgarski narod odločil za gradnjo nove železniške zveze med Pernikom in Sofijo, da omogoči izkoriščanje velikega premogovnega bogastva v perniškem bazenu."

Gradnjo proge Volujak—Pernik je prevzela ljudska mladina, organizirana v brigadah "Georgij Dimitrov". Te mladinske delovne brigade, ki so že lani premagale največje ovire pri gradnji ceste skozi gorsko sotesko Hainboaz, so se zavezale, da bodo progo zgradile do konca letošnjega leta.

Naloga, ki jo je prevzela bolgarska ljudska mladina, ni lahka. Proga Volujak—Pernik je dolga sicer le 46 km, vendar zahteva obsežna tehnična dela in premagovanje velikih naravnih ovir. Samo zemeljska dela obsegajo približno 1,700,000 kubičkov (to je mnogo več, kakor so znašala zemeljska dela pri še enkrat daljši mladinski progi Brčko—Banovići). Proga je treba speljati skozi najtežji gorski teren, zgraditi tri predore v skupni dolžini 1912 m in druge tehnične objekte. Nedavno so mladi mineri prebili največji predor pri Raduju, ki je dolg 1384 m in je le za okrog 150 m krajši od vrhunskega predora. Tudi ostala dva predora v skupni dolžini preko 300 m sta že prebita.

Poleg predorov gradi mladina tudi več mostov in dva velika nasipa. Ogromni nasip imeno-

van "Pencov most" bo visok nič manj kakor 38 m. Pri gradnji tega nasipa dela tudi jugoslovanska mladinska brigada, ki od prvega dne stalno presega delovno normo in si je sredi avgusta v prvem tednu tekmovanja, ki bo trajalo do 9. septembra, osvojila prehodno zastavo kot najboljša brigada. S svečanega mitinga ob izročitvi zastave je jugoslovanska mladinska delovna brigada poslala brzojavko maršalu Titu z obljubo, da bo v bratski Bolgariji dostojno predstavljala graditelje mladinske proge Samac—Sarajevo, poglabljajoč obenem bratstvo in enotnost med jugoslovansko in bolgarsko mladino. Poleg jugoslov. brigade delajo na progi Volujak—Pernik tudi albanska, poljska, češkoslovaška in francoska mladinska delovna brigada.

Pri gradnji bolgarske mladinske proge se posebno odlikujejo bolgarske mladinke, ki same grade velik obzidan nasip in most tik pred predorom pri Raduju. Temu mostu je ljudstvo že nadelo ime "dekleški most".

Mladinske brigade, ki grade progo Volujak—Pernik so že pri dosedanjem delu pokazale toliko požrtvovalnosti in delovnega poleta, da navzile obsežnosti gradbenih del ne more biti dvoma, da bo proga še letos dograjena. Nova proga bo imela v primeri z obstoječo progo Sofija—Pernik dvojno prevozno

zmogljivost, kar bo omogočilo neoviran prevoz premoga in povečanje proizvodnje premoga v perniškem bazenu. Bodoča velika potreba premoga v zvezi z industrializacijo dežele pa bo vrhu tega zagotovljena iz novega velikega premogovnega bazena pri Dimitrovo gradu ob Marici, ki bo oskrboval ves jugovzhodni del države in bo po načrtu v nekaj letih dosegel dnevno proizvodnjo 10,000 ton. Na samem rudniku v Dimitrovo gradu so že zgradili veliko kalorično centralo, sedaj pa grade drugo še večjo centralo, ki bo sama imela zmogljivost 75,000 kilovatov. V celoti gradijo sedaj v Bolgariji 16 električnih hidrocentral z zmogljivostjo 68,000 kilovatov in 12 kaloričnih električnih central z zmogljivostjo 190,000 kilovatov. Tako bo v kratkem uresničen osnovni pogoj za razvoj gospodarstva ljudske republike Bolgarije—premog in elektrika. S tem pa bo zagotovljen tudi dvig blaginje bolgarskega naroda, ki gre pod vodstvom Domovinske fronte srečnejši bodočnosti naproti. (Slov. Poroč.)

125 km dolg vodovod

V Dalmatinskem Zagorju. V LR Hrvatski bodo do leta 1951 zgradili okrog 1200 km vodovodne omrežja za oskrbo z vodo okrog 600,000 ljudi. Pred vojno je bilo vodovodno omrežje na Hrvatskem 830 km dolgo. Letos so se začeli številna dela. V Dalmatinskem Zagorju gradijo vodovod Šibenik—Drniš—Perković—Slivno. Zgradili so že črpalno postajo in rezervar za 260 m³. Razen tega so zgradili velik cen-

tralni rezervar ter položili od njega 5 km cevi. Ta vodovod s stranskimi cevmi bo dolg okrog 125 km ter bo oskrboval z vodo prebivalstvo brezvodnega Zagorja.

150 VALUABLE PRIZES ARE OFFERED

A chance to win a \$1,000 combination television-radio-phonograph or one of 149 other valuable electrical prizes is offered to Chicago area residents in a \$10,000 contest by the Electric Association. The competition is a feature of the "Fall Salute to Electrical Living", an activity in which nearly 400 appliance dealers are participating.

Entrants in this contest are not required to buy anything. They merely complete, in 50 additional words or less, the statement: "I want to live electrically because..." They may use an entry blank from an advertisement in today's issue of this newspaper announcing the competition or from the official contest guide, obtainable at stores of participating dealers. Before mailing in these blanks, entrants must have them registered by one of the dealers. The contest is now open and ends at midnight November 16.

Second prize in the competition will be a deluxe electric range and a deluxe electric refrigerator with a combined value of \$650. Third prize will be a \$450 table television set.

Other items on the long award list are a room cooler, deluxe electric range, console radio-phonograph combination, deluxe refrigerator, automatic washer, home freezer, standard electric range, standard refrigerator and many other household articles.

Contest winners will be permitted to select their prizes from a number of well known brands. They will also have the alternative of receiving a merchandise certificate redeemable for any appliance or combination of appliances on the prize list of equal value.

Po sledovih pračloveka v Sloveniji

Dr. Jože Kastelic

Med najvažnejša vprašanja, ki jih mora rešiti naša znanost, gotovo spada vprašanje o razvoju in življenju najstarejšega človeka na ozemlju Jugoslavije. Po vsem svetu je znana jama Krapina pri Zagrebu, kjer so že pred petdesetimi leti našli ostanke pračloveka, edine doslej v naši državi. Vztrajna raziskovanja, ki jih že dolgo časa vrši univ. profesor Srečko Brodar, pa so ugotovila v Sloveniji celo vrsto krajev, v katerih je živel pračlovek. Ostanke okostja kakor v Krapini doslej še niso bili najdeni, zato pa je toliko več kamenitega orodja. Najbolj znamenita najdba je bila v jami Potočka zijalka pod Olšovo v Karavankah. Človek, ki je v njej, čeprav morda samo sezonsko prebival in lovil jamske medvede pred 50,000 leti, je znal že dobro obdelovati živalske kosti. Iz njih je delal razne igle in šila ter podobne predmete. Nadmorska višina jame priča, da je v tistem času morala biti klima podobna današnji. Pozneje pa je spet nastopila ledena doba in prebivalca tako visoko ležečih jam potisnila v dolino. Iz tega hladnejšega časa izvira najdba mamuta in človeškega orodja v Nevljah pri Kamniku, ki jo je izkopal Prirodoslovni muzej v Ljubljani. Poleg teh dveh najvažnejših najdb pa je še vrsta drugih v osrednji in severni Sloveniji, nekaj pa tudi na Krasu.

Toda prav na Krasu je treba pričakovati največ najdb iz starokamene dobe pri nas. Saj je bil Kras s svojimi jamami kot nalašč za življenje pračloveka; bližina morja pa mu je dajala dobre zveze s toplejšimi kraji onstran Soče. Zato se je profesor Brodar odločil, da bo prišel raziskavati na Krasu in že leta izkopal v jami Betalov spodmol pri vasi Zagon med Postojno in Predjamo. Jama je dolga kakih 100 m. Izkopavanja se vrše v prvih 20 metrih pri vhodu in so doslej prišla že okoli dva metra globoko. Kmalu od vrha so našli delavci—študentje ljubljanske univerze—na debelo plast sige, ki se je naredila pred kakimi 10,000 leti, ko so se kapniki najbolj intenzivno razvijali. To plast je bilo treba prebiti in odstraniti. Pod njo se je spet pokazala prst, ki sega potem skozi v globino jame do dna, ki še ni doseženo. V tej prsti so v profilu dobro vidni sledovi oglja. To so ognjišča, kjer je pračlovek, lovec na jamske medvede, kuril ogenj, katerega je poznal, in izkoriščal lovski plen. Sušil je meso, strožil medvedove kože ter izdeloval kamnito orodje. Posamezni kosi takega orodja prihajajo sedaj na dan. V više ležečih plasteh je

orodje drugačno kot v nižje ležečih, saj je človek to jama obiskoval vsaj 50,000 let. Spodaj prevladuje tako imenovani pseudomousterien, zgoraj pa aurignacien kot v Potočki zijalki. Posebno važna je dovedena in precizna metoda, s katero Brodar izkoplava. Natančne meritve in profili ter poznejša laboratorijska analiza prsti dajejo učenjaku v roke dokument, s katerim bo te navidez nepomembne kamenite drobce uvrstil v časovno zakonit razvoj človeške kulture.

Nadaljna izkopavanja, ki jih bo treba smotno pripraviti za naslednja leta, bodo izpolnila do zdaj še razmeroma redko mrežo starokamnih kultur v Sloveniji. Nauk historičnega materializma o razvoju družbe pa je edini, ki more te najdbe res znanstveno razložiti. S tem, da jih uvrsti v zakonitost proizvodnje procesa, neizpodbitno dokaže, da je lovska kultura starokamene dobe z vsemi svojimi običaji in verovanju produkt proizvodjalnih odnosov na primitivni stopnji barbarstva. Jasno je, da je delo osnova družbenega razvoja človeka. S takimi najdbami zbiramo znanstveni material, ki potrjuje Engelsovo ugotovitev, da je predvsem delo tisti faktor, brez katerega ne moremo razumeti preobrazbe iz opice v človeka.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani)

Ženin je vojni veterinar in je bil v hudih bitkah v Franciji, to je bilo tedaj, ko je Nemec najhuje napadal. V bitki je bil hudo ranjen, tako da se je moral podvreči več operacijam. On je zelo priljubljen v naselbinah, prav tako njegova nevesta.

Na svatbi smo se sešli z mnogimi prijatelji, s katerimi se nisimo videli že mnogo let. A. Klemeč in njegova žena sta prišla iz North Bessemerja, Pa. Z njima se nisimo videli že 37 let. Videli smo tudi Katro Kralevo, s katero se tudi nisimo videli 27 let. Bili smo srečni in veseli, ker smo se Nevlanci zopet videli po tolikih letih. Počutili smo se tako, kot da bi bili zopet vsi skupaj v starem kraju.

Prav lepa hvala za prijaznost, še posebej pa se zahvaljujem Klemenčevim. Vrhovnikovim in Ovnovim za vso postrežbo, ki so jo nam nudili. Hvala tudi ženinu in nevesti, ki sta ob času ženitovanjskega potovanja prišla na obisk v Waukegan. Želim jima mnogo sreče v novem stanu! Jennie Keber.

V Prosveti so dnevno svetovno in delavske vesti. Ali ju čitate vsak dan?

\$1000 in ELECTRICAL APPLIANCE Awards

In the FALL SALUTE to ELECTRICAL LIVING CONTEST

150 ELECTRICAL APPLIANCE AWARDS

Easy to Enter... Nothing to buy

FINISH THIS STATEMENT IN 50 WORDS OR LESS:

"I want to live electrically because..."

Obiščite trgovine električnih naprav, ki so člani Društva elektrike še danes! Pronađite vse potankosti tega velikega kontesta! Vi lahko dobite te čudovite električne naprave! Preglejte naprave na razstavi pri vašem trgovcu in vprašajte za pojasnila o teh, na to pa povejte kakaj želite živeti v električni dobi! NICESAR ZA KUPITI. Vaš trgovec (označen tu spodaj) vam poda prosto eno "Contest Guide" listino.

SOL ELLIS & SONS, Inc. 4606 W. Cermak Road

MEDEN ELECTRIC CO. 1804 W. Cermak Road

ALOIS A. VESELY FURNITURE CO.

3148 West 26th Street

GOLDBLATT'S

All Stores

ELECTRIC ASSOCIATION

37 SOUTH WABASH

CHICAGO 3, ILLINOIS

Serving the Electrical Industry in Northern Illinois

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE ZVEŠTORE

TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje)

France je pogledal na uro, prestrašil se je, ker je čas tako hitro tekkel, potem je s pogledom zajel vse tri hkrati, nato potegnil Pavleka k sebi in mu dejal:

"Ali se spominjaš, Pavlek, kako sva se včasih razgovarjala v Hudičevem brezdnju?"

"Kajpak! Vsake tvoje besede se spominjam!"

"Obljubil si mi pomagati in v roko sva si udarila!"

"Kar z besedo na dan!"

"V Kal se boš moral pritihotapiti za vsako ceno! Ti si droben, poznaš vsako stezičico, ti boš lahko vse pregledal, kako je tamkaj."

"To je nevarna pot," je menil oče.

"Za Pavleka nevarna pot?" je vprašala mati in pogledala Pavleka.

"Grem magari zdajle, ničesar se ne bojim!" je dejal Pavlek čvrsto.

"Natančno moraš pregledati vse prehode čez mejo, dognati koliko vojakov je vedno na straži, kje so nastanjeni, kakšno orožje imajo, kje imajo postavljene bunkerje. Vse to moraš videti, kajti od tvoje spretnosti zavisi ves naš pohod. Mene boste pa do večera nekam skrili, da me ne opazijo ljudje, ki me tod vsi poznajo. No, Pavlek, kako se ti zdi, bo šlo?"

"Kar brez skrbi! Zdjale je ura tri. Preden se bo zdanilo, me morate poklicati, da bom šel v mraku na mejo!"

"Saj sem vedel, da si že kar cel partizan!" ga je pohvalil France.

"Pa tudi tebe bom čez dan tako skril, da te niti oče in mati ne moreta najti!" je razlagal Pavlek in lezel nazaj na peč in ko je mati svečo upihnila, so kmalu vsi zaspali.

Mati je bila ponosna na Pavleka, oče pa je bil zaskrbljen. Toda ko je videl, kako je mati mirna, se je tudi sam pomiril. Mati pa le ni mogla spati. Premišljevala je, končno je na moč tiho vstala, se oblekla in sedla venkaj na prag. Stražila je. Nevarni časi so, partizan je v hiši, nihče jih ne sme presenetiti! In ko je tako strelvala v noč in prisluškovala ter je bilo čuti iz daljave grmenje, se je v mislih spojila z možmi, ki so odšli v gozdove po srečo slovenskega ljudstva. Gledala je v prividih Pavleka, ki je rasel v mladeniča in bilo ji je mehko in dobro pri srcu. Ko so pričele zvezde ugašati in so se spodaj v vasi že pričeli oglašati petelini, je stopila nazaj v izbo in prebudila Franceta in Pavleka.

Takoj sta bila na nogah. Stlačila jima je v malhe dva velika kolobasja kruha in nekaj slanice, stisnila je Pavleka k sebi, ga prekrizala in že sta izginila v temo. Ob vasi sta šla oprežno, da ju ne bi nihče opazil, potem sta zavila do napol porušenega hrama, v katerem je imel Pavlek svoja skrivališča. Odrinil je nekaj velikih obsekanih kamnov in porinil Franceta v votlino.

"Slama je suha, tu boš kar lepo ležal do večera. Kamne bom postavil nazaj, od te strani ni videti vhoda. Če bi pa le opazil nevarnost, glej, tu je stranski vhod v kratek rov, ki je od zunanje strani zadela s suhim listjem. Kar smuk po njem in si v hosti! Ampak, France, preden grem, mi obljubi, da boš pomagal. Če bom dobro opravil to nalogo, pogovori očeta in mater, da me vzameš s seboj med partizane!"

Spomin

Mira Pucova

(Nadaljevanje in konec.)

Tako je postal France eden izmed naših, kurir sodnega odseka. Reči moram, da smo v začetku imeli mi več dela z njim kakor on z nami. Nekoč je skočil čez skalo in si, teslo nerodno, zvil nogo; potlej sva mu Rok in jaz stregla kakor dojenčku. K sreči smo bili takrat na bazi v Lovkah. Bilo je avgusta. Tak mir je vladal, kakor da sploh nikoli ni bilo Nemcev.

Napravili smo mu bili ležišče pod šotorom sredi visokih smrek. Nikoli v svojem življenju se ni bil bolan. V brigadi je poleg njega padlo nič koliko tovarišev, on pa nikoli ranjen, niti praske! Da je moral zdaj ležati, mu ni šlo v glavo. Sram ga je bilo. Neprestano nam je s svojo oteklo nogo vstajal, a čim bolj je njega gnalo kvišku, tem bolj se je Rok delal važnega in ga potiskal nazaj. Strašno imenitno se mu je zdelo, da je on, ki je majhne postave, lahko krotil dolgina.

"Ali boš ostal, kjer si, piščanec neumni? Še kazen bi zaslužil, ker si iz same nepremišljenosti zvil nogo. Ko bi že bilo v boju, nič ne rečem! Tako pa... Zakaj sploh puščaš otroke k partizanom? Povej, zakaj te je pustila mama v hribe?"

"Saj me ni pustila," je rekel France in skoraj na jok mu je šlo.

"Torej si ji užel? Še lepše!"

"Hudika, to bo pa težka stvar, ampak obljubim!" je dejal France.

Pavlek pa se je previdno plazil proti meji, kajti zdajle na pomlad, ko je bilo listje na drevju še mlado in trava nizka, je moral zbrati vse svoje spretnosti, da je neopaženo prilezel do mesta, kjer je prejšnje čase prehajal čez mejo. Svitalo se je že. Nikjer ni bilo videti stražarjev. Pod njim v dolini je ležala gosta megla kakor valovito morje in tišino so motili le kosi, ki so se oglašali v gozdu. Kmalu je opazil, da se ni le-tu prav nič predrugačilo, le niže spodaj, kjer je bila vozna pot speljana čez mejo, so bile postavljene jeklene koze z bodljivavo žico ovite. Tamkaj je čepel v plašč zaviti stražar. Toda obrnjen je bil drugim in Pavlek je smuknil mimo kapelice v gosto. Tako, zdaj je bil v Nemčiji! Nad njim je ležala domača vas mirno in spokojno, kakor da se ni prav nič spremenilo. Za srce ga je pograbilo, ko je od daleč zagledal svojo domačijo.

Sedel je na štor kraj gozda in se zagledal v te ljube zidove in strehe. Pravkar je stopila na prag hiše ženska in je krmila kokoši. Tuj možakar je šaril okoli hleva. Tepko pred hišo so grdobe že posekale. Po cesti je gnil nekdo živino h koritu za napajanje. O, poznal je vsako kravo, vsakega vola, vsako junico. Tista tam, šestaka, je Polzeva Liska, zavajeni vol, ki je temnorjav kakor žamet, je bil nekdanji Čemažarjev, ko sneg bela junica z veliko črno liso na hrbtu je bila Lončarjeva...

Dvignil se je. V vas mora. V vasi so tujci. Nihče ga ne bo poznal. Kdo mu pa tudi kaj more? Saj je še otrok in če ga bo kdo vprašal, odkod je, se bo zlagal, da je od Save spodal in da je zgrešil pot.

Ko je šel mimo svoje hiše, je vztrepetal. Kako ne bi! Mimo svoje rojstne hiše gre, pa ne sme vstopiti vanjo! Tujec je zdaj lastnik te domačije. Kdo je pisal take pravice? To je Hitlerjev novi red! Nekaj otrok se je podilo okoli hiše in so po tuje vreščali. Kar naprej je šel, da se ne bi obenj obregnili. Porinil je roke v žep in brezbržno korčali po vasi. Nihče se ni zmenil zanj. Odprl je oči in gledal. Nikjer ni bilo videti bunkerjev ne drugače utrjenih naprav. V župnišču so bili nastanjeni obmejni vojaki. Koliko jih je...? Okna so bila odprta in ko je tako postopal okoli, je s ceste lahko videl, da je v največji sobi deset postelj. Tudi orožje je videl obešeno. Šest pušk je viselo tamkaj, to se pravi, da so štirje v službi. Zgoraj v prvem nadstropju je nekdo pravkar okno odprl. Bil je poveljnik straže. Torej enajst ljudi.

Ko je pokukal v vežo, je videl tamkaj na tleh strojnico in zaboječnik municije poleg nje. Je to vse? O ne! Tudi v hišah Kočvarjev je videl puške. So torej oboroženi! Imajo slabo vest! Vse to pa ga ni toliko presenetilo kakor le-to, da si je pred Frecetovo trgovino pravkar v sonce prinesel stol Štrbenkov Dolfe. Z dvignjeno roko in sladkim nasmehom je pozdravil poveljnika straže, ki je slonel na oknu, prižgal si je cigareto in zadovoljno mežikal v toplo pomladansko sonce. Ta cigan je torej zdaj lastnik bratrančeve trgovine? Lepo ga je izpodrinil! Pavleku je kar kri zavrela, ko ga je tako gledal izza vogla.

(Dalje prihodnj.)

prej. Obetala se je tiha noč ob robu gozda s požgano, molčečo vasjo pod nami, noč, polna luninega svita in dolgih temnomodrih senc, polna spominov.

"Nekega dne v septembru, znaš, sem obul težke čevlje," je rekel France. "Sel sem od doma, kakor da ni nič, še si čudno zdelo. Odkar sem ji omenil, kam nameravam, je pazila na vsako moje kretnjo. Stala je na pragu in gledala za menoj, jaz pa se nisem obrnil, nisem si upal. Zdal mi je žal, da tega nisem storil, znaš, lahko bi se spominjala, da sem jo še enkrat pogledal in bilo bi ji laže."

"Pusti ti misli, France! Saj bo kmalu konec vojne."

"Ko se bom vrnil domov, bom zelo dober z njo! Nikoli nisem maral kopati na njivi. Saditi in skrbeti za rože na vrtu, to da! Imeli smo tako majhen vrt za hišo, kakor je tale moja dlan. A njivo sem sovražil. Koplješ, koplješ, zalivaš zemljo s svojim znojem, potem pa pride suša in ti ves trud pože! Zdal pa bom rad kopal na njivi, samo da bo mama zadovoljna."

Senca je šla mimo našega šotora. Obrnil sem se. Nikjer nikogar. Potem sem jo videl. Videl sem Francetovo mamo, kako gre v ranem jutru z motiko na rami na njivo—zdaj mora kopati ona. Videl sem jo, kako se ozira proti hribom. Imela je zelo droben in žalosten obraz in nepremično naju je gledala, Franceta in mene. Ni dobro, če partizan vidi slike, ki jih ni. Tako sem nekoč po petdnevem maršu, ko nismo ničesar zaužili, videl okoli sebe vse polno kruha in sem skoraj pobesnel... Potegnil sem si z roko čez oči. Seveda ni bilo ničesar! Rok je že spal poleg nje, nisva ga opazila, kdaj je prišel. Ležal je na trebuhu, veke je imel na pol odprte. Nekje se glas harmonike in krik samotne ptice, zadnji razgovor je ugasnil, samo nočni veter je še razgibal zrak, da je leno valoval kakor počasna voda. Med svetlimi lisami mesečine in črnimi sencami smrek so rožnato ugašali naši majhni ognji...

Kaj bi pravil, koliko potov sva že prehajala s Francetom, on pred menoj s puško na rami, težko otovorjen z najino prtljago! S svojimi dolgimi koraki je meril zmerom nekaj metrov pred menoj kamnita pota, dolga, neskončna pota čez Kras, pa čez Trnovsko planoto in čez Banjško; navzdol v dolino, mimo belogardijskih postojank čez Sočo, v Benečijo—in nazaj tja v Cerkljo. Včasih je postal, se ozrl proti meni, zmeraj mu je tiho šlo na smeh. Slabe volje ni bil nikoli, sicer pa nas je vse držala na nogah tista naravnost nečloveška vera v dober konec, v zmago, da smo se lahko smejali, tudi ko je postajalo čedalje huje. Same borbe, hrane nič, nemški obroči okoli nas pa sklenjen.

Na Veliko noč pred koncem smo šli jutraj preko Mrzle Rupe do Gačnika. Ponovno smo poskušali, da se prebijemo. Nemci so pritiskali za nami, pred nami so bili, na levi in na desni. V ozki dolini med dvema hribovoma so nas zapeli z vseh strani. Naenkrat šarči, bacaci, bombe! Na čistini so naši padali, da je bilo strašno. Treba se je bilo prebiti čez ozko grapo v hrib, kjer je štab že našel zavetje v gozdu. V grapo pa je užigal nemški mitraljez.

Bilo je zelo mirno, čisto jutro—zrak negiben, drevje mrtvo kakor kamen. Dvajset naših je že padlo v travo, zviti so bili v klobčič ali pa so ležali iztegnjeni s prekrizanimi rokami ali s pestmi na obrazih, kakor da si hočejo oči zavarovati—njihova kri se je lesketala v soncu. S Francetom sva se stisnila za visoko skalo, ki je izgubljeno stala ob poti. Tam sva čakala ugodnega trenutka, da se počneva naprej; nič ne vem, koliko časa je minilo. Pet korakov stran je ležal tovariš, ki je hotel k nama, ležal je s prestreljeno glavo. Če bi zdajle skočila in se spustila po tistem žlebu v grapo! Francetove oči so me gledale nepremično, zaupljivo. Naenkrat sem zaslišal svoj lastni glas, ki mi je zvenel strašno tuje: "Nič ne maraj, France! Kmalu bo konec. Se tole bova prestala, potem se boš vrnil domov!"

Užigalo je kar naprej. S Francetovega ranjenega zapestja je tekla kri. Ni me puščal iz vida. Veke so mu trepetale,

Na sliki (stoječ) je videti Joseph Padway, glavnega pravne svetovaleca ADF, ki ga je na konferenci federacije v San Franciscu sadela kap, ko je govoril delegatom. Par ur pozneje je bil mrtev. Star je bil 65 let in je bil prejšnja leta odvetnik Wisconsinke delavske federacije. Na sliki ga je videti, ko nekemu konvencijemu odseku nekaj tolmači.

tako je pazil na vsak moj gib. V desni roki je držal revolver, ranjeno levico je opiral na skalo. Za skalo je bilo varno.

"K mami se boš vrnil!" sem rekel skoraj veselo.

"Da, vrnil se bom!" Moral je kričati, da je prekril regljanje strojne. "Mama je zmerom vstala prva, da nam je vsem skuhala kavo. Znaš, jaz pa bom vstajal še pred mamo! Tako zgodaj bom vstal, da ji bom kavo prinesel na posteljo!"

Videl sem njegov obraz pred skalo, ki se je bleščala v soncu. Tako natančno sem ga videl, kakor izrezanega z ostrim rezilom—vsako potezo, vsako trepalnico, vsako znojno kapljo na čelu. "Za menoj, France!" sem zavpil in se spustil po žlebu.

Nikoli več ga nisem videl.

(Obsornik)

Razširitelj tovarne koles in orodja v Subotici. Sredi aprila so začeli pri tej tovarni graditi večje poslopje za li-varno in druge delavnice. Grad-bena dela morajo biti končana do 29. novembra.

Seveda hranimo ODRABLJENE MAŠČOBE na 20th Century!

pravi JOSEPH RUSCH, chef New York Central 20th Century

Celo v omejenem prostoru kuhinje na vlaku upošteva New York Central pravilo hranitve odra-bljenih maščob. Zakaj? Zato, prijatelji, ker pravi naša vlada, da je treba prihraniti vsak funt odra-bljene maščobe, da se olajša svetovna pomanjkanje, ki je še vedno kritično. Julija lani, na primer, so naše železnice jedil-nice in oskrbovalnice oddale sko-ro pet tisoč funtov. In s tem na-daljujemo. Torej ako ne hranite maščob redno, kot prej, se ne bili spet nato navaditi? Vsaka kap-lja je še vedno potrebna!

ODDAJAJTE ODRABLJENE MAŠČOBE

American Fat Salvage Committee, Inc.

Vzgoja novih rudarskih kadrov v Zagorju

Ljubljana. — Uprava rudnika Zagorje skrbi v tesni povezavi s sindikalno podružnico za vzgojo novih kadrov, ki so rudniku nujno potrebni za izpolnitev naloga petletnega plana. Dne 19. avg. se je pričel nadzorniški tečaj, katerega poseča 35 tečajnikov. Poleg ostalih rudarjev je ta tečaj obvezen za udarnike in paznike. Tečaj bo trajal pet tednov. Snov je zelo obširna in se bodo morali tečajniki zelo potruditi, da jo bodo predelali v 100 predvidenih urah. Po končanem tečaju bodo tečajnike uporabljali kot nadzorno osebje.

Povečala se bo tudi rudarska šola v Zagorju. V prvi letnik bo sprejetih 90 vajencev. Namen te šole je, da se mladina izobrazi in da se najbolj nadarjenim omogoči nadaljevanje študija na višjih rudarskih šolah. Vodja šole je tov. Mejač, ki je bil z vajenci dva meseca na progi Samac-Sarajevo. Dva vajenca-gojenca nižje gimnazije bosta te dni odpotovala na Češko, kjer bosta obiskovala srednjo tehnično šolo. Organizirani so tudi tečaji za pomožne kopače in učne kopače po posameznih obratih. Ti tečaji, ki jih poseča 30 do 40 rudarjev, se vrše dvakrat tedensko. S septembrom se bodo pričeli trije novi tečaji: strojeopisni in knjigovodski in tečaj za strežnike strojev. KSS v Zagorju pa organizira tečaj za vzgojo sindikalnih funkcionarjev, ki bo v oktobru.

Tudi iz Avstralije se bodo vrnil izseljenci

Beograd. — V Avstraliji, Novi Zelandiji in v drugih državah je med našimi izseljenci razvito močno gibanje za vrnitev v domovino. Organizirani so v strokovne delovne skupine, ki razpolagajo s stroji in orodjem ter čakajo na vrnitev v novo Jugoslavijo.

Z okrepitvijo naše trgovinske mornarice z ladjama "Radnik" in "Partizanka" je končno omogočena vrnitev tudi teh izseljencev. "Partizanka" bo krenila po

izseljence v Fremantle (zavodna Avstralija). "Radnik" pa bo prevozu tretje skupine izseljencev iz Kanade krenil v Sidney in Auckland. "Partizanka" bo s 1000 izseljenci prispela v Split decembra, "Radnik" z 500 izseljenci pa v prvi polovici februa- arja prihodnje leto.

Poročilo, da bodo naše ladje v najkrajšem času pripule v Avstralijo in v Novo Zelandijo je med izseljenci izzvalo velj- kansko navdušenje.

V Avstraliji je nad 10.000, Novi Zelandiji pa nad 7000 naših izseljencev.

Razni mali oglasi

MOTOROLA

THE BEST RADIO PLACE IN TOWN WILL TRAIN INEXPERIENCED GIRLS AND WOMEN

FOR

WIRING AND SOLDERING

STARTING RATE

95c

WITH EXPERIENCE

\$1.06

MANY EMPLOYEE BENEFITS. PAID INSURANCE. VACATION POLICY. LOW COST CAFETERIA. EDUCATIONAL P. L. N. ETC. COME IN FOR AN INTERVIEW FOR THAT PERMANENT JOB FOR THE FUTURE.

MOTOROLA

4545 W. AUGUSTA BLVD.

Listnica uredništva

Ker pošilja zakon prepoveduje vsako oglašanje kakršnega koli strokanja v listih, prosimo v doplnilke, ki oglašajo prired svojih društev ali drugih organizacij, ali pa kako drugo akcijo za zbiranje denarja, naj v svoji poročilih ne omenjajo sreč strokanja, kakor tudi ne karne ali tombulskih zabav, ako je nje določena vstopnina. Poit uprava zahteva od nas, da mo vse tako oglašanje iz lista. Pismo, držite se tega.

VAŽNO OBVESTILO

naročnikom dnevnika Prosvete

V smislu sklepa seje gl. odbora z dne 14. februarja 1947, je bila naročnina za dnevnik Prosveto povišana za \$2.00 letno za vse naročnike.

To velja tudi za VSE one naročnike, ki imajo prišteti pri PET članov iz družine, torej se razume, da MORATE TUDI VI DOPLAČATI \$2.00 za naročnino za vaš dnevnik.

Po sklepu gl. izvršnega odbora se ne sme v nobenem slu-čaju upoštevati VEČ KOT PET ČLANOV iz ene družine pa tudi če imajo več kot pet članov in morajo biti iz enega in istega naslova. Ostali, kar jih je več, morajo prejemati glasilo TEDNIK, da tako vedo kaj se vrši v organizaciji S. N. P. Jednoti.

Vsled tega prosimo, da to upoštevate in nam pošljete še \$2.00 za vašo naročnino.

PHILIP GODINA, upravitelj.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člano ali nečlano \$3.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri zasessmentu \$1.50 za tednik, se jim to prijete k naročnini. Torej sedaj ni vsraka. reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$3.00	Za Chicago in okolice je \$3.50
1 tednik in 6.00	1 tednik in 6.20
2 tednika in 5.00	2 tednika in 7.10
3 tednike in 4.00	3 tednike in 5.90
4 tednike in 3.20	4 tednike in 4.70
5 tednikov in 2.00	5 tednikov in 3.50
Za Evropo je \$11.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priročeno pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priplajte k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____